

Direcții de evoluție a Politicii Europene de Vecinătate (PEV) Viziune normativă din perspectiva intereselor României

Prof. univ. dr. Adrian POP¹

PEV trebuie privit ca un instrument prin care UE își propune să contribuie la stabilitatea, prosperitatea, solidaritatea, democrația și libertatea pe continentul european și în vecinătatea acestuia. Realizarea obiectivelor PEV este condiționată de elemente precum:

- *îmbunătățirea ofertei Uniunii, în special prin: întărirea dimensiunii politice; ameliorarea pragmatismului Planurilor de acțiune și concentrarea pe un număr mai redus de obiective cheie; creșterea rolului PEV în crearea condițiilor pentru ca liberalizarea comerțului și integrarea graduală în piața internă să nu genereze șocuri asimetrice și accentuarea decalajelor; promovarea libertății de circulație a persoanelor; definirea mai clară a acquis-ului minim al pieței interne ce trebuie aplicat în țările PEV;*
- *asigurarea complementarității acțiunilor și instrumentelor PEV cu acțiuni și programe ale diverselor organizații internaționale și structuri de cooperare regională;*
- *coerența diverselor instrumente și programe, într-o abordare raportată atât la obiectivele interne, cât și la cele externe ale procesului de integrare;*
- *găsirea unor surse complementare de finanțare și dezvoltarea unor modele de analiză a impactului programelor adoptate, pentru ameliorarea eficacității efortului financiar;*
- *integrarea agriculturii și serviciilor în procesul de liberalizare comercială;*
- *asumarea de către țările PEV a obiectivelor Lisabona și a modelului social european, orientând procesul dezvoltării economice pe principiile dezvoltării durabile;*
- *întărirea capacității administrative și juridice a țărilor frontaliere de a aplica politica de vecinătate, precum și asigurarea coerenței acțiunilor adoptate la nivel comunitar, național, regional și local, în cadrul unui proces de descentralizare și promovare a cooperării transfrontaliere;*
- *stabilirea unui cadru favorabil dezvoltării și dinamizării euroregiunilor;*
- *un accent mai mare pus pe dezvoltarea resurselor umane, ca element cheie în realizarea obiectivelor PEV;*
- *gestionarea responsabilă a vecinătății împărțite în așa fel încât să se evite riscul generării unor conflicte de interese cu parteneri strategici și/sau de apariție a unor noi linii de divizare în relațiile cu țări neincluse în PEV.*

Rezultă că PEV oferă șansa stabilizării frontierelor externe ale UE, dar rămâne în discuție capacitatea acesteia de a promova efectiv un model de dezvoltare și de cooperare în plan regional care să elimine tentația aderării și să asigure o largă zonă pan-europeană de prosperitate, stabilitate și securitate.

¹ **Adrian POP** este profesor universitar și șef de catedră la Facultatea de Științe Politice a Universității „Dimitrie Cantemir” din București și profesor asociat la Facultatea de Științe Politice a SNSPA și la Facultatea de Istorie a Universității București.

În Republica Moldova și Ucraina, ținând seama de prioritățile stabilite prin Planurile de Acțiune ale UE cu cele două țări vecine, dar și de potențialul său de cooperare, exigențele de implicare ca viitoare țară frontalieră, precum și de experiența acumulată în procesul de pre-aderare la UE, România și-ar putea aduce contribuția la:

- Consolidarea democrației și statului de drept, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Reforma administrativă și a justiției;
- Cooperarea administrativă;
- Dezvoltarea societății civile;
- Integrarea în spațiul european al educației și cercetării;
- Implementarea reformelor economice și a legislației europene în materie de uniune vamală și standarde;
- Pregătirea pentru participarea la piața internă și adoptarea acquis-ului necesar asigurării funcționalității libertăților de circulație;
- Întărirea dialogului politic și a cooperării în domeniul politicii externe și de securitate și în cel al justiției și afacerilor interne.

Pentru ca țara noastră să valorifice în modul cel mai eficient contextul PEV în relațiile sale cu Republica Moldova și Ucraina, *este imperios necesară elaborarea unei strategii multidimensionale a relațiilor României cu Republica Moldova și Ucraina, subsumată obiectivelor PEV, dar integrată unei strategii românești mai comprehensive, vizând regiunea extinsă a Mării Negre*. O atare strategie ar putea să includă elemente precum:

- Poziționarea României ca partener natural al Republicii Moldova în aspirațiile sale de integrare europeană, prin sprijinirea constantă și multilaterală a eforturilor sale de integrare;
- Orientarea relațiilor bilaterale și de cooperare multilaterală în diversele structuri regionale din care fac parte cele trei țări, pe priorități incluse în Planurile de Acțiune ale UE cu Republica Moldova și Ucraina, cu precădere transport, energie, justiție și afaceri interne;
- Crearea unor structuri și mecanisme de comunicare, informare, consultare și dialog instituțional atât al nivel central, cât și la nivelul comunităților locale și regionale;
- Dinamizarea cooperării transfrontaliere;
- Diversificarea schimburilor culturale;
- Dezvoltarea contactelor umane directe.

O astfel de strategie ar trebui să vizeze toate cele trei mari domenii de acțiune ale PEV: *dimensiunea politică, umană și culturală; dimensiunea economică; și dimensiunea de securitate*.

- *Dimensiunea politică, umană și culturală* ar trebui să urmărească promovarea în Republica Moldova și Ucraina a **democrației, statului de drept, drepturilor și libertăților fundamentale**, precum și **intensificarea cooperării culturale și a contactelor umane directe**. Din acest punct de vedere, prioritate ar putea avea următoarele acțiuni:

1. Transferul de experiență în format 2+2 (2 țări NATO și UE, împreună cu 2 țări PEV) dinspre România și Polonia către Republica Moldova și Ucraina în sfera democratizării.
 2. Organizarea unor ședințe comune ale Executivelor din România și Republica Moldova, după modelul ședinței de guvern româno-ungare desfășurate în octombrie 2005.
 3. Conferirea statutului de observator pe lângă Parlamentul României către unui reprezentant al Parlamentelor din Republica Moldova și Ucraina.
 4. Acordarea de sprijin și consultanță ONG-urilor ce acționează în direcția democratizării Republicii Moldova
 5. Înființarea unui Institut Cultural Român la Chișinău, obiectiv care deși s-a constituit într-una din prioritățile noii conduceri a Institutului Cultural Român (2004), nu a fost creat nici până acum.
 6. Reluarea proiectului de înființare a unei universități multiculturale la Cernăuți.
 7. Crearea unor rețele de cooperare în plan politic și cultural, interconectate, între ONG-urile din România, Republica Moldova și Ucraina.
 8. Promovarea contactelor „people-to-people”, în special prin mobilitate educațională, cooperare culturală și prin intermediul audio-vizualului.
- *Dimensiunea economică* ar trebui să se focalizeze prioritar pe **dezvoltarea rețelelor de energie, transport și telecomunicații** care leagă România de Republica Moldova și Ucraina și **integrarea comercială și economică** a celor două țări PEV. Din acest punct de vedere, prioritate ar putea avea următoarele acțiuni:
1. Întărirea cooperării regionale transfrontaliere, având ca obiective structurale: promovarea dezvoltării economice și sociale durabile, îmbunătățirea mediului de afaceri, promovarea parteneriatului public-privat, diminuarea decalajelor, dezvoltarea infrastructurii energetice, de transport și telecomunicații, protejarea mediului ambiant, dezvoltarea sectorului de cercetare-dezvoltare, dezvoltarea societății informaționale, informarea, comunicarea și transferul de competențe.
 2. Întărirea rolului euroregiunilor, urmând a fi create condițiile pentru efectivă implementare, atât în România, cât și în Republica Moldova și Ucraina, a Convenției de la Madrid, a celor două Protocoale adiacente și a Cartei pentru Guvernare Locală.
 3. Revigorarea și dezvoltarea euroregiunilor Dunărea de Jos, Prutul de Sus și Siret-Prut-Nistru, precum și a trilateralei România-Republica Moldova-Ucraina.
- *Dimensiunea de securitate* ar trebui să vizeze prioritar **eficientizarea acțiunii de management al viitoarei frontiere estice a UE și sporirea contribuției României la soluționarea conflictului din Transnistria**. Din acest punct de vedere, prioritate ar putea avea următoarele acțiuni:

1. Folosirea în mai mare măsură a logisticii și experienței de care dispune Centrul Regional SECI de Combatere a Criminalității Transfrontaliere în domeniul controlului imigrației și combaterii tuturor formelor de trafic ilegal.
2. Transferul de experiență în format 2+2 (2 țări NATO și UE, împreună cu 2 țări PEV) dinspre România și Polonia către Republica Moldova și Ucraina în domeniul reformei sectorului de securitate.
3. Susținerea în plan diplomatic a dezideratului dobândirii de către UE și SUA a statutului de membri cu drepturi depline în formatul negocierilor privitoare la Transnistria, actualul format, 5+2, în care UE și SUA au doar statutul de observatori, nefiind unul de natură a conduce la o soluționare durabilă a conflictului.
4. Manifestarea disponibilității de principiu a României de a participa, după aderarea la UE, la misiunea UE de monitorizare a frontierei moldo-ucrainene (2005-2007), ce vizează cu precădere sectorul său transnistrean (452 km), ce reprezintă cea dintâi materializare a dimensiunii de securitate a PEV în regiunea Mării Negre.
5. Sensibilizarea autorităților politico-diplomatice și militare ale UE privitoare la necesitatea și fezabilitatea unei viitoare misiuni UE de tip Petersberg în Transnistria. Concepută ca o misiune civilă polițienească condusă de UE în cooperare cu state terțe, la această misiune ar putea participa și România, în calitate de țară membră UE, dar și țări nemembre UE, precum Rusia și Ucraina, după modelul misiunii UE din Bosnia.
6. Asigurarea unei linii de continuitate pe termen mediu și lung Forumului Mării Negre, inițiat la 5 iunie 2006, în capitala României, viitoarele reuniuni ale acestuia putând fi finanțate și prin intermediul noului Instrument European de Vecinătate și Parteneriat.
7. Revitalizarea Organizației Cooperării Economice la Marea Neagră (OCEMN). Prin adăugarea unor programe din sferele securității energetice și luptei împotriva crimei organizate din regiune, OCEMN ar putea fi eficientizată și „reinventată” ca organizație economică și de securitate.
8. Utilizarea triplului statut al României de țară membră NATO și UE și viitoare țară gazdă a unor baze militare americane pentru forjarea unui anumit consens al comunității internaționale privitor la strategia de urmat pentru regiunea extinsă a Mării Negre.
9. Lansarea, după momentul aderării la UE, urmând modelul instituit de Finlanda prin lansarea Dimensiunii Nordice, a unei Dimensiuni Europene a Mării Negre.

Notă: Materialul de față se întemeiază parțial pe concluzii desprinse din studiul Adrian Pop et. al., *România și Republica Moldova – între Politica Europeană de Vecinătate și perspectiva extinderii Uniunii Europene*, Institutul European din România, Studii de impact III, Studiul nr. 5, București, 2006, disponibil online la http://www.ier.ro/PAIS/PAIS3/RO/ST.5_RO_Final.PDF.